СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Проф. д-р Атанас Атанасов – Зам. ректор „Научноизследователска дейност и развитие на кадрите“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Анета Денева
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Галина Чиприянова
Full Professor Carlos Coelho, PhD
Full Professor Jan Polowczyk, PhD
Full Professor Тадија Ђукић, PhD
Assoc. Prof. Tatiana Manasterska, PhD

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ

Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2522-2 - Печатно
ISBN 978-954-23-2523-9 - Онлайн

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

ОБЕКТ, ЦЕЛ И РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА СЪВРЕМЕННОТО НАЦИОНАЛНО СТОПАНСТВО
Проф. д.ик.н Росица Чобанова 7

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ЕНЕРГИЙНАТА СИГУРНОСТ
Проф. д-р Андрей Захариев, докт. Илиан Илчев 15

PARALLEL ANALYSIS OF THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE LARGE LISTED COMPANIES FROM THE TOURISM SECTOR
Prof. Stefan Simeonov, PhD, PhD student Alexey Gudev 22

МОДЕЛЪТ ЗА АНАЛИЗ „ДЮ ПОНТ“ КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Венцислав Василев 32

ЗА ЛИПСВАЩАТА ВРЪЗКА МЕЖДУ ДАНЪЧНАТА АВТОНОМНОСТ НА ОБЩИНИТЕ И МЕСТНАТА СТОПАНСКА АКТИВНОСТ
Доц. д-р Людмил Найденов 41

ВЛИЯНИЕ НА НАРАСТВАЩАТА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ЖИВОТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ГРАЖДАНИ ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ
Доц. д-р Николай Нинов 49

ПАЗАРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ПРОМЯНАТА НА УЧАСТИЕТО НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ВЪВ ФОНДОВЕТЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 58

ПРОБЛЕМИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗАСТРАХОВАНЕТО „КАСКО НА МПС“ НА БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР
Доц. д-р Румен Ерусалимов 66

РОЛЯТА НА ВИСШЕТО ИКОНОМИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ФОРМИРАНЕТО И ПОВИШАВАНЕТО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНАТА ГРАМОТНОСТ
Гл. ас. д-р Анелия Панева 73

АНАЛИТИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ТОП 10 НА HEALTHTECH СТАРТЪПИТЕ В БЪЛГАРИЯ (СПОРЕД КЛАСАЦИИТЕ НА TRACXN)
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 80

РАЗВИТИЕ И СЪСТОЯНИЕ НА ОСИГУРЯВАНЕТО В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Йордан Йорданов 91

ПАЗАРЪТ НА ТРУДА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД УМЕНИЯТА НА РАБОТНАТА СИЛА
Гл. ас. д-р Таня Илиева 100

СТРЕС ТЕСТ НА ПУБЛИЧНИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЧРЕЗ ALTMAN'S Z-SCORE МОДЕЛ
Ас. д-р Силвия Заркова 105

АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА НА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В КОНТЕКСТА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ БАЗЕЛ III
Д-р Беатрис Любенова 111

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПАРАМЕТРИ НА ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР - СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Докт. Васил Василев 123

ШОКОВИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ПАНДЕМИЯТА ВЪРХУ ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА В БЪЛГАРИЯ И ЕС – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Горян Милев 131

ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ЕВОЛЮЦИЯ НА ДАНЪЧНАТА ОСНОВА В АГРАРНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Ивайло Здравков 141

СЪСТОЯНИЕ НА ГЛОБАЛНИЯ ПАЗАР НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Докт. Пламен Илиев 150

ИКОНОМИЧЕСКИ ОСНОВАНИЯ ЗА ДЪРЖАВНАТА НАМЕСА: МОДЕЛИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ И COVID-19
Докт. Станислав Младенов 159

РЕГИОНАЛНА КОНВЕРГЕНЦИЯ И ДИВЕРГЕНЦИЯ НА ЦЕНОВИТЕ РАВНИЩА НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ В БЪЛГАРИЯ: ДИНАМИКА И ТЕНДЕНЦИИ
Докт. Цондю Цондев 169

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРИХОДИ В ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА
Проф. д-р Атанас Атанасов 183

NEAR-EXACT DISTRIBUTIONS AND FINITE FORM REPRESENTATIONS: PROBLEMS THEY CAN SOLVE
Full Professor, Ph.D. & Hab., Carlos A. Coelho 190

НОРМАТИВНАТА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО ОПОВЕСТЯВАНЕТО НА НЕФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА НАДЕЖДНА ОЦЕНКА НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БАНКИТЕ
Доц. д-р Венцислав Вечев 198

SUSTAINABILITY REPORTING CHALLENGES IN THE CONTEXT OF CHANGES IN ACCOUNTING LEGISLATION
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD,
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD 204

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 211

ПРОБЛЕМИ ПРИ ОТЧИТАНЕ НА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ПО ДОГОВОРИ ЗА СТРОИТЕЛСТВО
Доц. д-р Диана Крумова 218

COMPARATIVE ANALYSIS OF FINANCIAL INCLUSION IN ROMANIA, BULGARIA, AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE FINANCIAL INCLUSION INDEX OF TRADITIONAL AND FINTECH SERVICES
Assoc. Prof. Eduard Hîrbu, PhD, Hîrbu Ana 226

ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Красимира Славева..... 235

СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА СЕЗОННИТЕ КОЛЕБАНИЯ В ПОСЕЩЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА
Доц. д-р Пламен Петков, докт. Пламена Колева 247

ДОКЛАДВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БИЗНЕСА – СЪДЪРЖАНИЕ И АКТУАЛНИ НАСОКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова 257

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ПРИЕМА НА СТУДЕНТИ ПО АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ И ИКОНОМИКА ЗА УЧЕБНАТА 2023 – 2024 ГОДИНА В Р БЪЛГАРИЯ
доц. д-р Росица Колева 266

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОДИТОРСКИТЕ УСЛУГИ В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Силвия Костова 272

ОБЕЗЦЕНКА НА ВЗЕМАНИЯТА ОТ ПРОДАЖБИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА
Доц. д-р Слави Генов 280

ВЛИЯНИЕ НА ДАНЪЧНИТЕ НЕСЪОТВЕТСТВИЯ ВЪРХУ ФИСКАЛНАТА СТАБИЛНОСТ
Гл. ас. д-р Жельо Желев 288

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ СТАНДАРТ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ 9 В МУЛТИНАЦИОНАЛНИТЕ КОРПОРАЦИИ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Гл. ас. д-р Кирил Димитров 296

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ОБРАЗОВАНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В КОНТЕКСТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Ралица Данчева 302

НЕЗАВИСИМОСТТА НА ОДИТНИТЕ КОМИТЕТИ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ
Докт. Румен Гъбов 308

АНАЛИЗ НА КЛЮЧОВИ АСПЕКТИ ОТ ОРГАНИЗАЦИОННАТА СТРУКТУРА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
Докт. Цветозария Гатева 316

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ, ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

DIGITAL THREAT ANALYSIS
Professor Serghei Ohrimenco DSc, Associate Professor Lucia Gujuman, PhD, Valeriu Cernei 329

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ПОДБОРА НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ В БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Проф. д-р Галина Захариева, докт. Маргарита Николова 336

GENERATION Z IN POLAND AND BULGARIA: CORE VALUES AND LIFE PRIORITIES
Prof. UEP. dr hab. Dariusz Nowak, Assist. Prof. Aleksandar Lichev, PhD, Szymon Nowak..... 344

СЪВРЕМЕННОТО УПРАВЛЕНИЕ НА МАРКЕТИНГОВИЯ ПЕРСОНАЛ – СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМНИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Ваня Григорова 352

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Доц. д-р Маргарита Шопова..... 360

POSITIVE ASPECTS AND CHALLENGES OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS
Assoc. Prof. Natalia Marinova, PhD..... 368

УСТОЙЧИВО ВНЕДРЯВАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРОЕКТ №: 2022-1-BG01-KA220-VET-000089399 „ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТ НА МСП В СЕКТОРА ХОРЕКА ЗА ЕФЕКТИВНО УСВОЯВАНЕ НА ЗНАНИЯ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ (HORECA 5.0)“
Доц. д-р Христо Сирашки..... 375

ИНТЕРЕСИ И МОТИВАЦИОННИ НАГЛАСИ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА МЕНИДЖЪРА
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 382

РОЛЯТА НА СОЦИАЛНИТЕ МЕДИИ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА: ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова 388

ОСОБЕНОСТИ НА МЕЖДУЛИЧНОСТНИТЕ КОНФЛИКТИ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ И ТЯХНОТО РАЗРЕШАВАНЕ
Гл. ас. д-р Милен Динков..... 396

СЪЩНОСТ И ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 404

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПЪТЯ НА КЛИЕНТА
Ас. д-р Стелиана Василева 412

PROTECTION OF DOCUMENT-CENTRIC SYSTEMS FROM DIGITAL THREATS
Assistant Ghenadie Belinschi 420

ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ГЪВКАВА МЕТОДОЛОГИЯ (SCRUM) НА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Д-р Андрей Йорданов 426

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

УСТРОЙСТВО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ – ОСОБЕНОСТИ, РЕГЛАМЕНТИ, ПРОБЛЕМИ
Проф. д-р Гена Велковска 437

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Марина Николова..... 446

AN ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND DEVELOPMENT CHALLENGES OF RETAIL AND WHOLESALE BUSINESSES IN UKRAINE
Prof., Doctor of Economics, Olena Khadzhynova, Assoc. Prof., Candidate of Economic Sciences, Larysa Kapranova, Ph. D., Roman Sharanov 456

НЯКОИ ПРАВНИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ ПРИ МЕНИДЖМЪНТА НА СТОПАНСКИТЕ ДВОРОВЕ
Доц. д-р Валери Велковски..... 462

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
Доц. д-р Виолета Блажева **473**

ЕКО-ЕФЕКТИВНИ СТРАТЕГИИ
Доц. д-р Елена Йорданова **478**

INNOVATION AND INDUSTRY 5.0 – SOME CONNECTIONS AND OPPORTUNITIES
Assoc. Prof., Iskra Panteleeva, PhD **483**

OPPORTUNITIES FOR INDUSTRIAL BUSINESS DEVELOPMENT THROUGH TECHNOLOGICAL INNOVATIONS
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD, PhD Student Kalin Borisov **491**

ПРОМОТИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ ЧРЕЗ ДИГИТАЛНИ ИНОВАЦИИ
Доц. д-р Любка Илиева **499**

ЛОГИСТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ФИРМАТА, ОРГАНИЗА-ЦИОННАТА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИВОВАРНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов **506**

ПРОУЧВАНЕ НА РЕЛАЦИЯТА МЕЖДУ ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ ЗА ПАЗАРУВАНЕ И РАЗПОЛАГАЕМИТЕ ДОХОДИ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Симеонка Петрова **516**

ИКОНОМИЧЕСКАТА СОЦИОЛОГИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 21 ВЕК
Гл. ас. д-р Ваня Ганева **522**

TRANSFORMATION OF CONSUMER ONLINE PURCHASING BEHAVIOUR IN THE EUROPEAN UNION
Head Assist. Prof. Zoya Ivanova, PhD **529**

METHODS FOR GENERATING INNOVATIONS IN BULGARIAN ENTERPRISES
Head Assist. Prof. Ivaylo Kostov, Ph.D. **537**

РОЛЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 545

БАРИЕРИ ПРЕД ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ В МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докт. Виктор Маринов 551

HUMAN RESOURCES IN THE AGE OF DIGITALIZATION
PhD Student Denitsa Gharkova-Zaharieva 557

ПРОМОТИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ ЧРЕЗ ДИГИТАЛНИ ИНОВАЦИИ

Доц. д-р Любка Илиева[1]

Резюме: *Туристическата индустрия претърпя значителни трансформации поради бързия напредък на технологиите. Дигиталните иновации се превърнаха в решаващ аспект в успешното популяризиране и управление на туристически дестинации. Този документ има за цел да проучи обхвата на дигиталните иновации, които могат да бъдат използвани за подобряване на видимостта и привлекателността на туристическите дестинации. Прегледът на съществуващата литература подчертава значението на дигитализацията в туризма, ползите от внедряването на технологични иновации съотнесени към предпочитанията на туристите.*

Ключови думи: *дигитални иновации, туризъм, ползи, туристически предпочитания*
JEL: L83
DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.61

PROMOTING THE TOURIST DESTINATION THROUGH DIGITAL INNOVATIONS

Assoc. Prof. Lyubka Ilieva, PhD

Abstract: *The tourism industry has undergone significant transformations due to the rapid advancement of technology. Digital innovation has become a crucial aspect in the successful promotion and management of tourist destinations. This paper aims to explore the range of digital innovations that can be used to improve the visibility and attractiveness of tourist destinations. The review of the existing literature highlights the importance of digitization in tourism, the benefits of the implementation of technological innovations relative to the preferences of tourists.*

Key words*: digital innovation, tourism, benefits, tourist preferences*
JEL: L83
DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.61

1. Въведение

Туризмът отдавна е признат като основен двигател на икономическия растеж и развитие, особено в много развиващи се страни. Туристическата индустрия обаче е изправена пред значителни предизвикателства през

[1] l.ilieva@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов

последните години, включително необходимостта да се адаптира към променящите се предпочитания на потребителите, повишената конкуренция от други дестинации и нарастващото значение на технологиите в изживяването при пътуване.

Един обещаващ подход за справяне с тези предизвикателства е разработването на иновативни технологични решения за подобряване на туристическото изживяване и привличане на повече посетители към дадена дестинация. Целта на настоящата разработка е да представи въздействието, което оказват дигиталните иновации върху решението на туристите да посетят една дестинация.

За постигане на поставената цел се проучва обхвата на дигиталните иновации и тяхното използване от туристите при взимане на решение за посещение на туристическата дестинация.

2. Обхват на дигиталните иновации

Туризмът отдавна е индустрия, характеризираща се с високи нива на иновации и адаптивност в отговор на променящите се пазарни изисквания. Технологичните иновации трансформираха дълбоко управлението и практиките в туризма, като тласкаха индустрията да стане една от най-големите в света. Внедряването на иновативни цифрови технологии позволи на туристическите предприятия да подобрят изживяването на посетителите, да подобрят оперативната ефективност и да спечелят конкурентно предимство.

Дигиталната иновация се дефинира като процес на използване на цифрови технологии и стратегии за създаване на нови или подобрени продукти, услуги, процеси и бизнес модели (Ilieva, L.M., Procenko, Y.V., Todorova, L.K., Spasova, S.P., Chumikova, S.Y. , 2021). Това включва използване на дигитални инструменти и платформи за стимулиране на трансформация, подобряване на изживяването на клиентите и генериране на стойност.

Ключовите компоненти на дигиталните иновации включват (фиг. 1) (Jain, 2023):

Цифрови технологии: Цифровите иновации разчитат на използването на различни цифрови технологии като изкуствен интелект (AI), машинно обучение, анализ на данни, облачни изчисления, Интернет на нещата (IoT), блокчейн и виртуална/разширена реалност (VR/AR) . Тези технологии служат като градивни елементи за създаване на иновативни решения и трансформиране на иновационни процеси.

Интерактивните бизнес модели: Дигиталните иновации често включват разработването на разрушителни бизнес модели, които предизвикват традиционните индустриални практики. Примерите включват базирани на платформа бизнеси като Uber и Airbnb, абонаментни услуги като Netflix или модели за електронна търговия директно към потребителите.

Тези иновации в бизнес моделите използват цифрови платформи, прозрения, управлявани от данни, и ориентирани към потребителя подходи, за да осигурят стойност по нови начини.

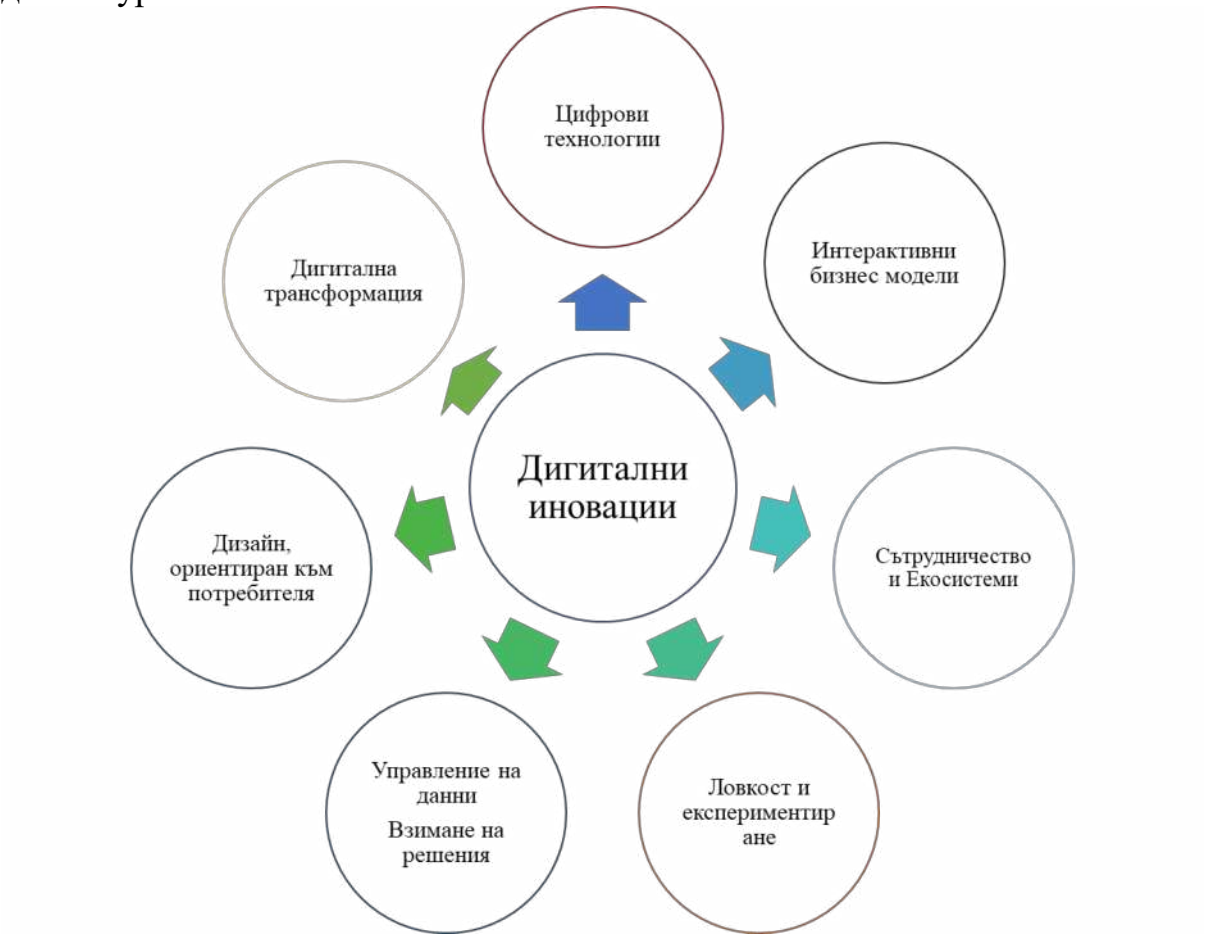

Фигура. 1. Структура на дигиталните иновации
Източник: (Jain, 2023)

Дизайн, ориентиран към потребителя: Дигиталните иновации поставят силен акцент върху разбирането на нуждите и предпочитанията на потребителите. Използват се ориентирани към потребителя дизайнерски методологии, като дизайнерско мислене и дизайн на потребителското изживяване (UX), за създаване на интуитивни и ангажиращи цифрови изживявания. Чрез приоритизиране на обратната връзка с клиентите и итеративно усъвършенстване на решенията, дигиталните новатори могат да разработят продукти и услуги, които отговарят на очакванията на клиентите.

Вземане на решения, управлявани от данни: Данните играят критична роля в цифровите иновации. Организациите събират и анализират огромни количества данни, за да получат представа за поведението на клиентите, пазарните тенденции и оперативната ефективност. Вземането на решения, основано на данни, позволява на организациите да правят информиран избор, да идентифицират възможности и да оптимизират своите цифрови стратегии.

Гъвкавост и експериментиране: Дигиталните иновации се основават на гъвкаво мислене и желание за експериментиране и повторение. Това включва приемане на итеративни методологии за разработка, като Agile или DevOps, за бързо реагиране на променящите се пазарни изисквания. Организациите, които приемат култура на иновации, могат да тестват нови идеи, да се учат от неуспехите и да адаптират стратегиите си съответно.

Сътрудничество и екосистеми: Цифровите иновации често включват сътрудничество в екосистемите на партньори, доставчици и клиенти. Подходите за отворени иновации, като съвместно създаване и партньорства, позволяват на организациите да използват външна експертиза, да имат достъп до допълнителни ресурси и да насърчават иновациите чрез колективен интелект.

Дигитална трансформация: Дигиталната иновация е тясно свързана с дигиталната трансформация, която се отнася до цялостната интеграция на цифрови технологии и стратегии в цялата организация. Това включва преосмисляне на процеси, организационни структури и бизнес модели, за да се обхване пълният потенциал на цифровите възможности.

Като възприемат тези ключови компоненти, организациите могат да впрегнат силата на дигиталните иновации, за да стимулират растежа, да подобрят конкурентоспособността и да предоставят стойност на клиентите в дигиталната ера.

Ролята на дигиталната трансформация в туризма се простира отвъд простото подобряване на изживяването на посетителите. Тъй като местните власти се стремят да се съобразят с променящите се предпочитания на туристите и да ги накарат да се почувстват по-приобщени към дестинацията, ефективното управление на технологичните иновации стана решаващо. Освен това, технологично ориентираните решения могат да помогнат за справяне с някои от неотложните предизвикателства, пред които е изправена туристическата индустрия, като свръх туризъм, замърсяване и икономическа зависимост (Calero, et al., 2022).

Ползите от използването на дигиталните иновации в туризма най-общо се свързват с: (Rodrigues, V., Eusébio, C., & Breda, Z., 2022)

• ***Подобряване на изживяването на посетителите***: Това включва използването на виртуална и разширена реалност, мобилни приложения и други цифрови инструменти за създаване на по-ангажиращи и персонализирани туристически изживявания.

• ***Управление на дестинацията***: Чрез използването на дигитални технологии местните власти и нестопанските организации могат да събират и анализират данни за поведението, предпочитанията и удовлетвореността на посетителите, което им позволява да вземат по-информирани решения относно развитието и промотирането на своите дестинации.

• ***Бизнес решения***: Цифровите технологии също могат да помогнат на туристическия бизнес да подобри своята оперативна ефективност, да намали разходите и да спечели конкурентно предимство на пазара.

• ***Интелигентни устойчиви дестинации***: Технологичните иновации могат да допринесат за развитието на „интелигентни“ и устойчиви туристически дестинации, които са по-способни да управляват екологичните и социалните въздействия на туризма.

3. Приложение на дигиталните иновации при взимането на решение за туристически посещения

Чрез ефективното управление и интегриране на дигитални технологии туристическите дестинации могат да подобрят целия процес на взимане на решение за пътуване, започвайки от вдъхновението и търсенето, през резервациите и пътуването, и завършвайки с следпродажбеното обслужване и споделянето на опита. (Ilieva, L., Todorova, L., 2023)

В проведено проучване сред 226 потребители на туристически услуги имаше за цел да проучи нагласите и предпочитанията на туристите към иновациите, прилагани от бизнеса. От респондентите, включени в проучването, 35% са представители на поколението Baby Boomer, 40% са от поколението X, 21% са от поколението Y и 4% са от поколението Z. 81% от респондентите са били заети, като повечето от тях с висше образование. 42% от анкетираните отчитат доходи над средните за страната, а 51% декларират доходи над минималните.

48% от анкетираните посочват, че организират пътуването си сами, 20% организират пътуването си с помощта на приятели, което показва, че са туристи с достатъчно опит. 28% от анкетираните ползват услугите на туроператори и туристически агенти. На въпрос за честотата на пътуванията през годината 19% посочват повече от 10 пъти, 29% между 5 и 9 пъти, 37% между 3 и 4 пъти, 12% 2 пъти и само 4% посочват, че предприемат само туристически пътувания веднъж годишно. Тези отговори показват, че респондентите са активни потребители на туристически услуги.

Резултатите от проучването показват, че през последните години има забележими промени в поведението на туристите. Значителни 42% от анкетираните съобщават, че имат по-големи изисквания за подобрени стандарти за хигиена и чистота в туристическите съоръжения и места за настаняване. Това предполага засилен фокус върху опасенията за здравето и санитарните условия сред пътуващите, вероятно водени от опита и уроците, научени по време на пандемията COVID-19. Туристите сега поставят по-висок приоритет на практиките за чистота и дезинфекция, прилагани от доставчиците на туристически услуги, подчертавайки необходимостта индустрията да се адаптира и да се справи с тези променящи се потребителски предпочитания.

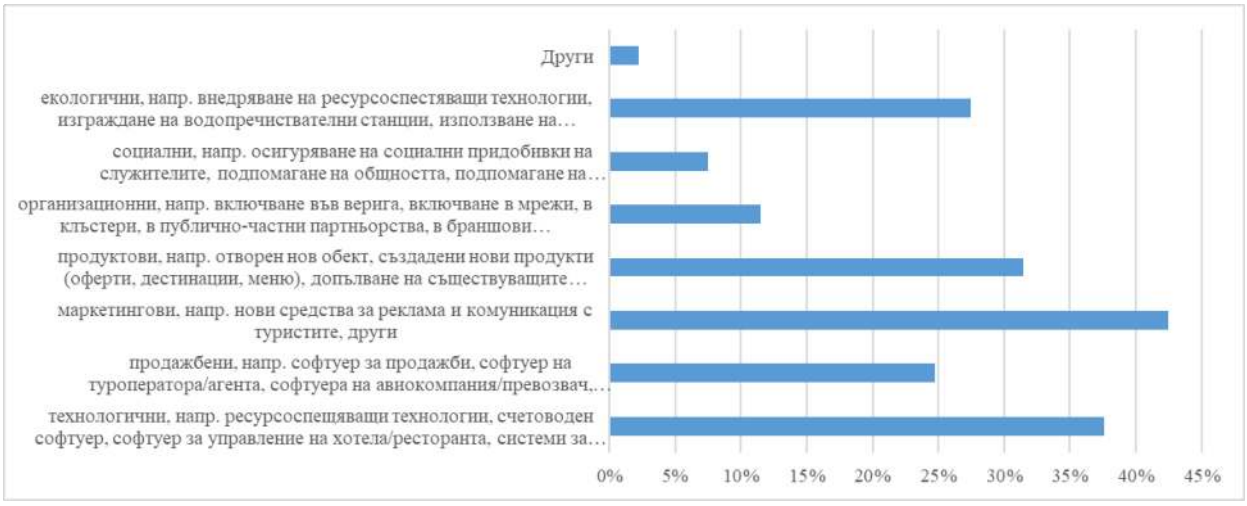

Фигура.2. Най-често използвани дигитални иновации от туристите
Източник: собствено проучване

38% се интересуват от оценки от ревюта на сайтове, 36% търсят изгодни предложения, а 34% очакват гъвкавост при резервациите. Потребителите също така са все по-загрижени за цялостното изживяване по време на пътуването и престоя си в туристическата дестинация, като 33% от потребителите търсят предложения с повече преживявания и уникални преживявания по време на пътуването и престоя си в туристическата дестинация. Тези отговори показват, че туристите планират пътуванията си внимателно, проучват опции и търсят най-добрите оферти, което показва активно ангажиране с онлайн информация и ресурси.

Тези отговори показват, че потребителите активно планират своите пътувания, проучват различни сайтове и опции и търсят най-добрите сделки и стойност. С други думи, те са силно ангажирани с обширната информация, налична в интернет, и знаят как да я използват, за да намерят най-удовлетворяващите и персонализирани изживявания при пътуване.

4. Заключение

В заключение, дигиталните иновации имат голям потенциал да трансформират туристическите дестинации, като им помогнат да привлекат и задържат посетители, да подобрят тяхното преживяване и да насърчат устойчиво развитие. Ключовите области на приложение включват подобряване на изживяването на посетителите, управление на дестинациите, бизнес решения и създаване на интелигентни, устойчиви дестинации.

Въпреки това, успешното внедряване на дигитални решения в туризма изисква внимателен подход, за да се вземат предвид променящите се пред почитания на туристите, както и големите предизвикателства, като свръх туризъм и устойчивост.

Използвани източници

Calero, et al. (2022). Methodology for the management technological innovation in tourist destinations. *Smart Tourism 3(1)3(1), 12-12.*, https://doi.org/10.54517/st.v3i1.1724.

Ilieva, L., Petrova, M., & Todorova, L. (2023, January 1). Application of technological innovations in the tourism industry. . *EDP Sciences, 408, 01003-01003.* , https://doi.org/10.1051/e3sconf/202340801003.

Ilieva, L., Todorova, L. (2023). Role of technological innovation for sustainable management of tourism organizations. *IOP Conference Series Earth and Environmental Science*, стр. 10.1088/1755-1315/1269/1/012038.

Ilieva, L.M., Procenko, Y.V., Todorova, L.K., Spasova, S.P., Chumikova, S.Y. . (2021). Innovative Solutions Through Digitalization of the Tourism Business as a Result of the COVID-19 Pandemic. *Digital Technologies and Institutions for Sustainable Development. Advances in Science, Technology & Innovation. Springer, Cham.*, https://doi.org/10.1007/978-3-031-04289-8_79.

Jain, N. (15 juli 2023 r.). *What is Digital Innovation? Definition, Examples and Best Practices.* Извлечено от Ideascale: https://ideascale.com/blog/what-is-digital-innovation/

Rodrigues, V., Eusébio, C., & Breda, Z. (2022). Enhancing sustainable development through tourism digitalisation: a systematic literature review. *Springer Science+Business Media, 25(1)*, 13-45. https://doi.org/10.1007/s40558-022-00241-w.